

30 ปี สะพานมิตรภาพ : ภาพสะท้อนความสัมพันธ์ลาว-ไทย, ค.ศ.1965-1995

นางสาวบัววร สุกลาแสง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2549
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THIRTY YEARS OF THE FRIENDSHIP BRIDGE:
THE REFLECTION ON LAOTIAN-THAI RELATIONS, 1965-1995

Mrs. Bouavone Souklaseang

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in International Relations

Department of International Relations

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Copyright of Chulalongkorn University

491488

หัวข้อวิทยานิพนธ์

30 ปี สะพานมิตรภาพ : ภาพสะท้อนความสัมพันธ์ลาว-ไทย, ค.ศ.
1965-1995

โดย

นางสาวบัววรรณ สุกลาแสง

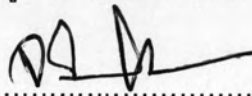
สาขาวิชา

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร. สุรชาติ บำรุงสุข

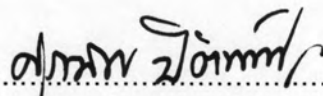
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์

(ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

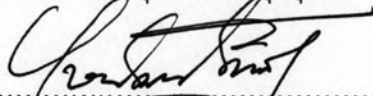
..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศุภมิตร ปิติพัฒน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุรชาติ บำรุงสุข)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ไชยวัฒน์ คำชู)

บัววร สุกลาแสง: 30 ปี สะพานมิตรภาพ : ภาพสะท้อนความสัมพันธ์ลาว-ไทย, ค.ศ. 1965-1995
(THIRTY YEARS OF THE FRIENDSHIP BRIDGE: THE REFLECTION ON LAOTIAN-THAI
RELATIONS, 1965-1995)

อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร. สุรชาติ บำรุงสุข, 155 หน้า.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาถึงปัจจัยที่นำไปสู่การตกลงสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขง ที่เวียงจันทน์-หนองคาย และได้กำหนดขอบเขตการวิจัยจากปี ค.ศ. 1965-1995 การวิจัยได้ศึกษาถึงอิทธิพลของปัจจัยทั้งภายนอกและภายในลาว ที่ส่งผลให้ความคิดที่จะก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงลาว-ไทยแห่งนี้

ในการศึกษาที่ผู้วิจัยได้นำเอากรอบความคิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในเชิงโครงสร้างโดยผู้วิจัยมองว่า เมื่อโครงสร้างภายในของแต่ละประเทศไม่สามารถตอบสนองเป้าหมายทางเศรษฐกิจของตนเองได้โดยลำพัง ได้แก่ไทยเองก็ต้องการขยายอำนาจทางด้านเศรษฐกิจของตนเองเข้าสู่อินโดจีน ในขณะที่ลาวเองก็ต้องการที่เร่งพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นเมื่อความต้องการของสองประเทศสอดคล้องกัน ในสภาวะที่โครงสร้างทางเศรษฐกิจของทั้งสองมีลักษณะเปิดมากขึ้น อันเป็นผลมาจากความเปลี่ยนแปลงของการเมืองระหว่างประเทศในปลายทศวรรษ 1980 ที่ก่อให้เกิดการขยายตัวทางการค้าการลงทุนระหว่างกันมากขึ้น จนนำไปสู่การสร้างสะพานมิตรภาพในที่สุด

ภาควิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
สาขาวิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
ปีการศึกษา 2549

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

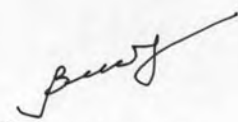
4781170024 : MAJOR INTERNATIONAL RELATIONS

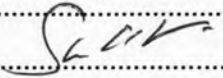
KEY WORD: FRIENDSHIP BRIDGE/REFLECTION/LAO-THAI RELATIONS/1965-1995

BOUAVONE SOUKLASEANG: THIRTY YEARS OF THE FRIENDSHIP BRIDGE :
THE REFLECTION ON LAOTIAN-THAI RELATIONS, 1965-1995. THESIS
ADVISOR: ASSOC. PROF. SURACHART BAMRUNGSUK Ph.D., 155 pp.

This thesis is about construction of Lao-Thai Friendship Bridge at Vientien-Nongkai, from 1965-1995. It analyses the internal and external factors after the end of the cold war that support the construction plan.

The study employs the concept of structural dependence which indicates that no country cannot achieve her own economic objectives alone; she has to depend on other country. While Thailand in the post-cold war era would like to expend her economy, Laos at the same time would like to develop her economy too. This condition allows these two countries reach agreements in several areas, including the Friendship Bridge construction.

Department of International Relations .. Student's signature.....

Field of study International Relations..... Advisor's signature.....

Academic year 2006 ..... Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “30 ปี สะพานมิตรภาพ : ภาพสะท้อนความสัมพันธ์ลาว-ไทย, ค.ศ. 1965-1995” นี้คงจะไม่สามารถสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีได้ถ้าปราศจากความช่วยเหลือและให้ความอนุเคราะห์และตรวจแก้จาก รองศาสตราจารย์ ดร. สุรชาติ บำรุงสุข เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศุภมิตร ปิติพัฒน์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร. ไชยวัฒน์ คำชู กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้แนวทางข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ให้คำปรึกษาและ เอาใจใส่ ตลอดจนสละเวลาให้แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ โครงการความร่วมมือทางวิชาการลาว-ไทย รวมถึงองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งลาวและไทย ที่อนุเคราะห์ทุนให้ข้าพเจ้าได้มีโอกาสมาศึกษาต่อที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมถึงคณาจารย์ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและนอกภาควิชาทุกท่าน ที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัยในขณะศึกษาในสถาบันแห่งนี้ ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่สำนักงานนายกรัฐมนตรี แห่ง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กระทรวงการต่างประเทศลาว รวมถึงบรรดาเจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่อำนวยความสะดวกในการหาข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์และทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จนสามารถดำเนินการวิจัยให้สำเร็จไปด้วยดี

เหนืออื่นใด การทำวิจัยครั้งนี้ไม่สามารถสำเร็จลงได้ ถ้าปราศจากกำลังใจจากครอบครัวของผู้ทำวิจัย อันประกอบด้วยนายทองแปน สุกลาแสง ผู้เป็นบิดา ซึ่งได้ล่องลับไปในขณะที่ข้าพเจ้ากำลังศึกษาในปีแรกที่จุฬาย และนางสุดทา สุกลาแสง ผู้เป็นมารดา พร้อมด้วยญาติมิตรสหายทุกคน ที่พำนักอยู่ ณ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งช่วยให้ผู้ทำวิจัยสามารถเอาชนะความท้อแท้และอุปสรรคต่าง ๆ ตลอดจนคอยให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณท่านที่เอยนาม และไม่ได้เอยนามทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 สมมติฐาน.....	7
1.3 กรอบความคิดในการศึกษา.....	7
1.4 การสำรวจวรรณกรรม.....	10
1.5 วิธีการในการศึกษา.....	12
1.6 ขอบเขตในการศึกษา.....	12
1.7 วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	13
1.8 การนำเสนอ.....	13

บทที่ 2 สะพานมิตรภาพในความสัมพันธ์ลาว-ไทยในยุคสงครามเย็น

จนถึงการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองของลาว (ค.ศ. 1965-1975).....	15
2.1 สภาพการเมืองระหว่างประเทศ.....	16
2.1.1 วิวัฒนาการความสัมพันธ์ของสหภาพโซเวียตและสหรัฐ หลังสงครามโลกครั้งที่สอง.....	16
2.1.2 สงครามอินโดจีน.....	21
2.1.2.1 สงครามอินโดจีนครั้งที่ 1 ปี ค.ศ. 1954	22
2.1.2 .2 สงครามอินโดจีน ครั้งที่ 2 ค.ศ. 1973	25
2.2 นโยบายต่างประเทศไทย.....	27
2.2.1 นโยบายต่างประเทศไทยก่อน ค.ศ. 1947	27
2.2.2 นโยบายยุคจอมพลป. พิบูลสงคราม (1947-1958)	28
2.2.3 นโยบายยุคจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์	29
2.2.4 นโยบายยุคจอมพลถนอม กิตติขจร	30
2.2.5 นโยบายยุคสัญญา ธรรมศักดิ์	33
2.3 ภาวะการเมืองลาวหลังความตกลงเจนีวา ค.ศ. 1954.....	34

สารบัญ

บทที่	หน้า
2.3.1	การจัดตั้งรัฐบาลผสม ครั้งที่หนึ่ง (ค.ศ. 1957).....35
2.3.2	การจัดตั้งรัฐบาลผสม ครั้งที่สอง (ค.ศ. 1962).....46
2.3.3	การสร้างตั้งรัฐบาลผสม ครั้งที่สาม (ค.ศ. 1974).....49
2.4	การสถาปนาสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ค.ศ. 1975.....54
2.5	ผลกระทบต่อโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพลาว-ไทย.....57
บทที่ 3	สะพานมิตรภาพลาว-ไทยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง
	ถึงเหตุการณ์พิพาทเขตแดน ที่บ้านร่มเกล้า (ค.ศ. 1975 – 1988) 59
3.1	สภาพการณ์ระหว่างประเทศ ค.ศ. 1975-1988.....59
3.1.1	สงครามเย็น (ความสัมพันธ์ระหว่างสหภาพโซเวียตและสหรัฐฯ).....59
3.1.2	ความล้มเหลวด้านเศรษฐกิจของบรรดาประเทศสังคมนิยม ในทศวรรษที่ 1980..... 60
3.1.2.1	เศรษฐกิจถดถอยภายใต้การนำของกอร์บาซอฟ 62
3.2	สภาพการณ์ในภูมิภาค.....64
3.3	สถานการณ์การเมืองของไทย ในช่วงปี ค.ศ. 1975-1988.....65
3.3.1	สถานการณ์ยุคก่อน 6 ตุลาคม ค.ศ. 1976.....65
3.3.2	สถานการณ์ยุคธานินทร์ กรัยวิเชียร.....68
3.3.3	สถานการณ์ยุคพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ (ค.ศ. 1977-1980).....69
3.3.4	สถานการณ์ยุคพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ค.ศ. 1980.....71
3.4	ลาวหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ค.ศ. 1975-1988.....72
3.4.1	สภาพด้านการเมือง.....72
3.4.2	สภาพด้านเศรษฐกิจ 73
3.4.3	การคมนาคมขนส่ง.....82
3.5	ความขัดแย้งลาว-ไทย ตั้งแต่ ค.ศ. 1975-1988.....83
3.6	ความร่วมมือระหว่างลาว-ไทย ค.ศ. 1975-1988.....91
3.7	ผลกระทบต่อโครงการก่อสร้างสะพานมิตรภาพลาว-ไทย.....93
บทที่ 4	สะพานมิตรภาพภายหลังเหตุการณ์พิพาทเขตแดนบ้านร่มเกล้า (ค.ศ. 1989-1995)..95
4.1	การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของบรรดาประเทศสังคมนิยม ในยุโรปตะวันออก และสหภาพโซเวียต ในปี ค.ศ. 1989 และค.ศ. 1991 ตามลำดับ.....95
4.2	การสิ้นสุดของสงครามอินโดจีน และปัญหาการเมืองในกัมพูชา.....96

สารบัญ

บทที่	หน้า
4.3	นโยบายต่างประเทศไทย ยุคพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ค.ศ. 1988-1991.....97
4.4	การสิ้นสุดปัญหาข้อพิพาทเขตแดนที่บ่อแตน แขวงไซยะบูลี สปป. ลาว และบ้านร่มเกล้า ประเทศไทย.....98
4.5	โครงการสะพานมิตรภาพลาว-ไทย.....99
4.5.1	พิธีเปิดสะพานมิตรภาพลาว-ไทย 104
4.5.2	องค์กรบริหารและบำรุงรักษาสะพานมิตรภาพลาว-ไทย.....105
4.5.3	ความร่วมมือทางกฎหมายบนสะพานมิตรภาพลาว-ไทย.....107
4.5.4	ระเบียบปฏิบัติสำหรับการใช้และบำรุงรักษาสะพานมิตรภาพลาว-ไท.109
4.6	นโยบายของรัฐต่อการพัฒนาเศรษฐกิจลาว ค.ศ. 1988-1995.....110
4.6.1	นโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจและโครงสร้างการบริหาร.....110
4.6.2	นโยบายเปิดประเทศและส่งเสริมการลงทุน.....111
4.7	เศรษฐกิจลาวหลังปี ค.ศ. 1988-1995.....112
4.7.1	ภาพรวมของการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ.....113
4.8	ความสัมพันธ์ลาว-ไทย ค.ศ. 1988-1995.....119
4.9	ความสำคัญของสะพานมิตรภาพต่อการพัฒนาความร่วมมือลาว-ไทย ค.ศ. 1988-1995.....120
บทที่ 5	สรุปและวิเคราะห์.....124
	รายการอ้างอิง.....128
	ภาคผนวก.....137
	ภาคผนวก ก แถลงการณ์ร่วมระหว่าง รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทย กับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ปี ค.ศ. 1988..138
	ภาคผนวก ข ความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยว่าด้วยสะพานมิตรภาพ ปี ค.ศ. 1994.....142
	ภาคผนวก ค แผนที่ประกอบ.....151
	แผนที่ที่ 1 แผนที่โครงข่ายถนนเชื่อมต่อในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง.....151
	แผนที่ที่ 2 แผนที่เส้นทางคมนาคมขนส่งทางน้ำในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง.....152
	แผนที่ที่ 3 แผนที่โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาค แม่น้ำโขง 6 ประเทศ (จีน พม่า ไทย ลาว กัมพูชา และเวียดนาม)...153

สารบัญ

บทที่	หน้า
แผนที่ที่ 4 โครงข่ายทางรถไฟในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง.....	154
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	155

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
ตาราง 3.1 Net Material Product (NMP).....	61
ตาราง 3.2 ดุลการค้าของประเทศสังคมนิยมยุโรปตะวันออก และสหภาพโซเวียต ปี ค.ศ. 1981-1985.....	62
ตาราง 3.3 ปริมาณการผลิตข้าวของลาว (ค.ศ. 1975-1980).....	74
ตาราง 3.4 มูลค่าสินค้าเข้าและสินค้าออกของลาว.....	77
ตาราง 3.5 สถิติการเพิ่มขึ้นของสหกรณ์การเกษตรในลาว.....	78
ตาราง 3.6 ดัชนีป่งชี้สภาวะเศรษฐกิจลาว ปี ค.ศ. 1980-1985.....	79
ตาราง 3.7 งบประมาณของรัฐบาลลาว.....	80
ตาราง 3.8 สถิติการค้าระหว่างไทย-ลาว (1975-1988).....	92
ตาราง 4.1 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (ราคาคงที่ปี ค.ศ. 1990) ระหว่างปี ค.ศ. 1987-1994.....	115
ตาราง 4.2 จำนวนโครงการและมูลค่าการลงทุนที่ได้รับอนุมัติให้ลงทุนในลาว ปี ค.ศ. 1988-1994.....	117
ตาราง 4.3 สถิติของคนที่ย้ายและใช้ประโยชน์จากสะพาน.....	122
ตาราง 4.4 สถิติยานยนต์ ผ่านด่านสะพานมิตรภาพไทยไปลาว ตั้งแต่วันที่ 26 เมษายน ค.ศ. 1994 ถึง วันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ. 1994.....	123

เส้นทางเชื่อมต่อระหว่างสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และราชอาณาจักรไทย

- Nongkhai to Vientiane Province at Laos-Thai Friendship Bridge.
- Nakhon Phanom, to Thakaek Province.
- Mukdahan to Savannakhet Province.
- Ubon Ratchathani, to Pakse Province.